

**Euroopa Liit
Ühtekuuluvusfond**

Eesti tuleviku heaks

AS Tallinna Vesi

Jägala jõe Sae paisu kalapääs

Projekti SFOS kood 2.1.1001.13-0059

Ihtüoloogi ekspertarvamus

Sae paisu kalapääsu rajamise suhtes

Koostas: Martin Kesler

2015. a

Kalapääsu lühikirjeldus

Rajatud Sae kalapääs asub Vetla paisust 10 km ülesvoolu Järva maakonnas.

Kalapääs on 35 m pikk, ning sõltuvalt vooluhulgast 14,8-20 lai. Lang on 0,7 m e. 1,7 %. Pääsu alumine kiht koosneb liiva ja kiviklibusegust ning sellele on paigutatud geotekstiil. Tekstiilile on laotud maakividest (läbimõõduga 300-1000 mm) astangud ning maakive ümbritsevad alad on kaetud 0,2 m paksuselt loodusliku ümarkruusaga. Kokku on pääsule rajatud seitse astangut ning veepinna erinevus neis jääb vahemikku 10 cm. Paisu betoonosa keskele on rajatud 4 m laiune süvend ning ülavee taset jääb hoidema ülemine maakivist vall.

Hinnang rajatud kalapääsule

Läbiviidud ehitustööde üldine kvaliteet on hea ning tööde teostamisel on järgitud projektlahendust. Kiviastangute koguarv ja paiknemine vastab projektile. Astangute juures on saavutatud ühesugune vee kukkumine, vahemikus 10 cm ning kriitilisi kõrvalekaldeid ei esinenud (vt. fotod). 21.07.2015 oli jõe veetase vihmade tõttu tõusnud ning alumine astang oli nn. üle ujutatud. Kalastikueksperdi soovitusel lisati pääsu ülemise otsa projekteeritust veidi rohkem kruusa ning sellega kujundati jõepõhi kalapääsu ülemise otsa ja paisjärve vahel laugemaks.

Visuaalsel hinnangul on kalapääs probleemideta läbitav kõigile Jägala jões elutsevatele kalaliikidele. Mitmele voolulembelisele liigile (forelli ja harjuse noorjärgud, võldas, trulling ja ojasilm) sobib kalapääs ka sigimis- ja elupaigaks.

Kalapääs on ühtlasi ka nn peavooluks ja ning kalapääsu leidmine kaladele probleemiks ei ole. Lisaks on pääs on kujundatud loodusliku kärestiku sarnaseks ning kaladel ei tohiks pääsu läbimisel ka motivatsiooniprobleemi olla.

Pääsu pikaajalise toimimise tagamiseks tuleb vajadusel pääsu kogunenud risust puhastada ning vältida tuleks risuummistuste teket.

Kokkuvõtteks

Hüdraulilised tingimused Sae kalapääsus on Jägala jõe kalastiku elutingimuste suhtes sobivad ning pääs võimaldab kaladel vabalt mõlemasuunaliselt liikuda. Jägala jõe keskjooksu ökoloogiline seisund on (paisutuste tõttu) kesine, kuid Sae kalapääs loob eeldusel Jägala jõe keskjooksu hea seisundi saavutamisele.

Fotod

